

Monnickendam, 13 mei 2025

Nummer: 111-583

Portefeuillehouder: Astrid van de Weijenberg
Contact via: Sociaal Domein

Wettelijke grondslag voor raadsbevoegdheid: - Wet gemeenschappelijke regelingen
- Artikel 38 Gemeenschappelijke Regeling GGD Zaanstreek-Waterland

Aan de Raad

Onderwerp: Begroting 2026 van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Zaanstreek-Waterland, het dienstenoverzicht en de bezuinigingsscenario's

Voorstel

1. In te stemmen met de begroting 2026 van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Zaanstreek-Waterland en het bijbehorende Dienstenoverzicht.
2. In te stemmen met scenario 2 uit de MEMO bezuinigingsopties, onder voorwaarde dat eventuele frictiekosten zoveel mogelijk vanuit de algemene reserves worden gedekt.
3. De zienswijze op de begroting 2026, het bijbehorende dienstenoverzicht en de MEMO bezuinigingsopties vast te stellen, zoals verwoord in bijgaande conceptzienswijzebrief.

Inleiding

Het Algemeen Bestuur van de GGD Zaanstreek-Waterland (hierna: GGD) heeft op 17 april 2025 de voorlopige begroting voor 2026 ingediend en vraagt om een zienswijze van de gemeenteraad. Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Zaanstreek-Waterland krijgen de gemeenteraden de gelegenheid om hun zienswijzen schriftelijk kenbaar te maken. Deze zienswijzen worden meegenomen in de definitieve besluitvorming van het Algemeen Bestuur over de begroting 2026. De begroting 2026 is opgesteld op basis van het bestaande beleid, zoals vastgesteld in de begroting 2025, en de uitgangspunten in de kadernota 2026, vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 19 december 2024.

Daarnaast vraagt het Algemeen Bestuur van de GGD om een zienswijze als het gaat om inhoudelijke wijzigingen in het dienstenoverzicht GGD Zaanstreek-Waterland, op grond van artikel 31 van de Gemeenschappelijke Regeling. Dit overzicht wordt gelijktijdig met de ontwerpbegroting voor zienswijze aangeboden aan de gemeenteraad. Als de meerderheid van de zeven deelnemende gemeenten instemt met de begroting 2026 van de GR GGD Zaanstreek-Waterland, kan deze definitief worden vastgesteld. Inhoudelijke wijzigingen in het dienstenoverzicht GGD Zaanstreek-Waterland 2026 moeten door alle gemeenteraden worden goedgekeurd voordat deze definitief kan worden vastgesteld. De enige wijziging in het dienstenoverzicht wat betreft de basistaken is de toevoeging van het Meldpunt Bijzondere Zorg zoals ook vermeld in de Begroting 2026 op pagina 4. Deze dienst werd al jaren voor de gehele regio geleverd maar gefinancierd door Zaanstad en Purmerend terwijl de dienst voor de hele regio wordt aangeboden. Vanaf 2026 wordt dit gefinancierd door alle gemeenten op basis van het gemiddelde aantal meldingen.

In de Begroting 2026 is terug te lezen dat vanaf juli 2026 er financiële voordelen zullen ontstaan door het samenwonen met de VrZW, die in 2026 een verwachte besparing opleveren van in totaal € 798.004,- zoals al aangekondigd in de Kadernota 2026.

Naar aanleiding van het verzoek van de deelnemende gemeenten om te komen tot scenario's die een 5% bezuiniging bewerkstelligen voor de bijdrage van 2026 is er een aanvullend memo opgesteld door de GGD: MEMO scenario's voor bezuinigingsopties 2026 GGD-ZW. Voor het afwegen van de zienswijze is er gebruik gemaakt van het afwegingskader die is vastgesteld in de collegevergadering van 15 april 2024:

- Allereerst wordt gekeken of het bestuur van de gemeenschappelijke regeling een 5% scenario heeft aangeleverd. Zo nee, dan een negatieve zienswijze.
- Ten tweede wordt gekeken of het bestuur gekozen heeft voor dat 5% scenario. Zo ja, een positieve zienswijze.
- Zo nee, dan zijn er twee varianten:
 - Er is wel een serieuze poging gedaan om aan de 5% te komen en/of de hieraan verbonden bezuinigingen zijn ongewenst: positieve zienswijze;
 - Er is geen serieuze poging gedaan om aan de 5% te komen en/of de bezuinigingen zijn inhoudelijk te verdedigen: negatieve zienswijze.

Argumenten

1.1 De begroting 2026 is conform de kadernota 2026

De conceptbegroting 2026 zet de kaders waarbinnen de voorgenomen programma-activiteiten in 2026 worden uitgevoerd binnen de Gemeenschappelijke Regeling. De begroting 2026 is opgesteld in navolging van de kadernota 2026, die middels een RID is verstuurd aan de gemeenteraad (111-564).

Zoals in de kadernota 2026, wordt in de begroting 2026 aan de hand van een programma-indeling inzicht gegeven in alle activiteiten van de GGD Zaanstreek-Waterland. Naast de vier pijlers van het Ministerie van VWS (monitoren, signaleren, adviseren; gezondheidsbescherming; crisisbeheersing; toezicht) zijn ook jeugdgezondheidszorg, het Meld- en Adviespunt Bijzondere Zorg (MABZ), Veilig Thuis en contracttaken opgenomen.

De bedragen genoemd in de Begroting voor de plustaken (p. 39) zijn gebaseerd op de plustaken van 2024 en komen daarmee uit op € 35.799,-. Echter zijn door verschuivingen in het basistakenpakket wat betreft JGZ-taken een aantal diensten van plustaak naar basistaak gegaan. Voor 2025 hebben de plustaken een totale omvang van € 9.688,-. De plustaken zullen naar verwachting voor 2026 eenzelfde omvang hebben.

Financieel is de begroting 2026 opgesteld conform de kadernota 2026. De begroting 2026 valt lager uit dan voorzien in de Kadernota. Het verschil is € 388.560,-. De grootste post daarin is de prognose dat de financiële gevolgen van de cao lager zullen uitvallen.

Aan het college wordt voorgesteld in te stemmen met de begroting 2026 en deze voor te leggen aan de gemeenteraad.

1.2 Het dienstenoverzicht april 2025 geeft inzicht in de complete dienstverlening van de GGD Zaanstreek Waterland

Dit is de tweede keer dat er een dienstenoverzicht wordt aangeboden. Het dienstenoverzicht maakt inzichtelijk welke dienstverlening de GGD biedt vanuit de basistaken en welke plustaken er worden vervuld voor de 7 gemeenten van de regio. Door dit overzicht krijgen gemeenten inzicht in de mogelijkheden en meer zicht op de inzet. Er is een verbetering te zien in het dienstenoverzicht ten opzichte van de vorige versie. Er is duidelijker terug te vinden welke taken voor alle gemeenten gelden (groen) en welke voor specifieke gemeenten (blauw). Welke gemeente van de plustaken gebruikmaken is weer terug te vinden in het plustaken overzicht van de begroting (p. 39).

Jaarlijks krijgen alle gemeenteraden de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen wat betreft inhoudelijke wijzigingen van het basistakenpakket van de GR. In dit geval gaat het om de toevoeging van het Meldpunt Bijzondere Zorg.

2.1 Het geven van een positieve zienswijze is in overeenstemming met het afwegingskader

Het memo maakt duidelijk dat er sprake is geweest van een intensief samenwerkingsproces tussen gemeenten en de GGD om te komen tot verschillende bezuinigingsscenario's. Uit de verschillende scenario's blijkt dat verschillende mogelijkheden zijn bekeken en zorgvuldig afgewogen. Door een positieve zienswijze te vragen aan de raad wordt het afwegingskader gevolgd zoals vastgesteld in de collegevergadering op 15 april. Er is namelijk een scenario met 5% bezuinigingen aangeleverd waarvan zowel gemeenten als de GGD aangeven dat de consequenties hiervan ongewenst zijn.

2.2 Scenario 2 biedt de hoogst mogelijke bezuiniging zonder dat onze inwoners hier direct onder lijden

Scenario 1 zorgt er voor dat de deelnemersbijdrage voor 2026 niet hoger door wordt (los van autonome ontwikkelingen door indexatie) ondanks meerkosten die de GGD verwacht voor bedrijfsvoering. Dit levert geen bezuiniging op ten opzichte van 2025.

Scenario 3 realiseert een bezuiniging van 7,2% (4,3% inclusief frictiekosten). De gevolgen van deze bezuiniging zullen onze inwoners echter direct raken. Dienstverlening die komt te vervallen zoals suicide-preventie, bemoeizorg en schoonmaak bij vervuiling/hoarding raken onze meest kwetsbare inwoners. Deels zal deze gestopte dienstverlening overgenomen moeten worden door andere partijen wat alsnog kosten met zich meebrengt voor de gemeente. Ook is de verwachting dat de volksgezondheid in de regio als geheel te leiden heeft onder het stoppen van bijvoorbeeld gezondheidsmonitoring.

Hiermee blijft scenario 2 over als het meest realistische scenario. Er wordt op verschillende plekken bezuinigd die door zowel gemeenten als GGD als reële optie zijn aangemerkt.

2.3 Door gebruik te maken van de algemene reserves van de GGD kunnen de frictiekosten opgevangen worden waardoor de netto besparing voor de gemeente groter is

Op verzoek van wethouder Van den Weijenbergh heeft de GGD onderzocht of het mogelijk is om de frictiekosten uit de algemene reserves te bekostigen. De frictiekosten van scenario 2 zijn geraamd op € 196.000,-. Gezien de huidige grootte van de algemene reserves van de GGD (€ 450.000,-) en de minimale reserves (€ 250.000,-) blijkt dit een reële mogelijkheid. De netto besparing gaat hiermee van 0,9% naar 1,5%.

2.4 Bij scenario 2 wordt er zo snel mogelijk, doch uiterlijk binnen 7 jaar, doorgegroeid naar een besparing van 5%

Bij scenario 2 wordt er gewerkt naar 5% in de komende jaren door doelmatigheidswinst uit verdergaande samenwerking met de VrZW en andere GGD'en. Dit lijkt een reële keuze gezien het aanstaande samenwonen met de VrZW en de mogelijke efficiencywinst door bepaalde taken regio-overstijgend uit te voeren.

Kanttekeningen

2.1 Instemmen met scenario 2 maakt dat er niet 5% bezuinigd wordt in 2026

Door in te stemmen met scenario 2 inclusief gebruik maken van de algemene reserves voor de frictiekosten wordt er in 2026 een bezuiniging van 1,5% gerealiseerd. Dit is een lagere bezuiniging dan gevraagd is door de gemeenten.

2.2 Er zijn mogelijk nog bezuinigingsopties te vinden in het basispakket van de GR

Er zijn verschillende bezuinigingsopties besproken en meerdere ook afgefallen door te grote gevolgen voor onze inwoners. Hoewel de belofte is gedaan dat er zo snel mogelijk wordt doorgegroeid naar 5% is het aan te raden om de GGD nadrukkelijk te vragen om in 2026 nogmaals goed te kijken naar de basis dienstverlening van de JGZ en waar mogelijk voorstellen te doen ter versoering.

Het is belangrijk dit mee te geven aan de GGD in de zienswijzebrief.

2.3 De impact van de bezuinigingen in scenario 3 worden mogelijk te hoog ingeschat

De bezuinigingen voorgesteld in scenario 3 hebben niet de voorkeur van de GGD en de deelnemers. De ingeschatte gevolgen hiervan worden mogelijk overschat.

Financiële toelichting

De begroting 2026 valt € 388.560 gunstiger uit dan voorzien in de Kadernota.

De grootste post daarin is de prognose dat de financiële gevolgen van de cao minder groot zullen zijn.

De bijdrage voor de gemeente Waterland bedraagt de komende jaren:

2025	€ 958.572
2026	€ 1.119.747
2027	€ 1.272.062
2028	€ 1.311.723

De hogere bijdrage in 2026 ten opzichte van 2025 is te verklaren door te toevoeging van Veilig Thuis in de basistaken (voorheen een losstaande begroting) en de toevoeging van MBZ.

De verwachte stijging vanaf 2026 ondanks de voorgenomen bezuiniging is te verklaren door autonome ontwikkelingen zoals loonstijgingen.

Daarnaast zijn in de hierboven genoemde bedragen de consequenties van de bezuinigingen van scenario 2 nog niet meegerekend. De verwachte besparing is € 490.000,-. Voor de gemeente Waterland zal dit een besparing van ongeveer € 22.500,- betekenen.

De volgende budgetten zijn opgenomen in de meerjarenbegroting:

2026	€ 1.181.960
2027	€ 1.213.501
2028	€ 1.244.873

De gemeentelijke bijdragen die nu in de meerjarenbegroting van de GGD worden vermeld zijn voor 2026 lager dan in de begroting van de gemeente Waterland zijn opgenomen en voor 2027 en 2028 hoger. Het verschil in lasten voor de gemeente Waterland per jaar zijn:

2026	€ 62.213
2027	-/- € 58.561
2028	-/- € 66.850

In de meerjarenbegroting 2026 van de gemeente zullen de effecten van de GGD-begroting worden opgenomen.

Communicatie

Na het verkrijgen van toestemming van de raad op 19 juni 2025, zendt de raad haar brief naar het dagelijks bestuur van de GGD.

Burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlagen bij dit document:

1. Concept raadsbesluit
2. Concept zienswijzebrief
3. Aanbiedingsbrief van 17 juli 2025 van het Algemeen Bestuur m.b.t. de Begroting 2026 en bezuinigingsoptie
4. Concept Begroting GGD 2026
5. Dienstenoverzicht april 2025
6. MEMO scenario's voor bezuinigingsopties 2026 GGD-ZW